

XX. yüzyılın başında Çin edebiyatı ve temel temsilcileri

CAHANGİROVA Nermin*

Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nizami Gencevi adına Edebiyat Enstitüsü, Azerbaycan
nermincahangirova83@gmail.com

Alındı: 19/04/2023,

Kabul edildi: 01/06/2023,

Yayınlandı: 10/06/20210

Chinese Literature and its Main Representatives in the Early Twentieth Century

ABSTRACT: *At the beginning of the twentieth century, the greatest renewal in the history of Chinese literature took place. Along with the political events, new literary movements and new young writers began to form in China. Countless historical and revolutionary events, civil wars, and literary revolutions have shaped twentieth-century Chinese literature and deepened its ideological and artistic features. From now on, movements such as human literature, folk literature, and realist literature have begun to draw attention, works that address people, their experiences and problems, and writers who hear the voice of the people have begun to grow. Lu Xin and Lao She hold a special place among the leading authors of Chinese literature of this period. In their works, both writers criticized outdated traditions and past ideology. In a tense socio-political environment full of riots and protests, it takes courage to write texts that appeal to ordinary people and contain revolutionary ideas. Inspired by the change of government and revolution, Lu Xin wrote his first stories based on these points. Lao She, on the other hand, changed her romantic orientation with the May 4th movement and continued her work with stories written in a way that contradicted the Confucian tradition. The modern thinking of both authors stems from their recognition of Western literature, Western thought and the best examples of this literature. The article recalls the events that took place in China at the beginning of the twentieth century and discusses the favorable conditions that created the new literature. In addition to researching the literary activities of these authors and the main aspects of their works, the innovations they brought to Chinese literature were also examined.*

KEYWORDS: Chinese literature, modern literature, innovation, Lao She, Lu Xin

ÖZET: *Yirminci yüzyılın başında Çin edebiyatı tarihindeki en büyük yenilenme gerçekleşti. Siyasi olaylarla birlikte Çin'de yeni edebi akımlar ve yeni genç yazarlar oluşmaya başladı. Sayısız tarihi ve devrimci olay, iç savaşlar ve edebi devrimler yirminci yüzyıl Çin edebiyatını şekillendirmiş, ideolojik ve sanatsal özelliklerini derinleştirmiştir. Artık beşeri edebiyat, halk edebiyatı, gerçekçi edebiyat gibi akımlar dikkat çekmeye başlamış, insanlara, onların yaşadıklarına, sorunlarına hitap eden eserler yazılmaya, halkın sesini duyan yazarlar yetişmeye başlamıştır. Lu Xin ve Lao She bu dönem Çin edebiyatının önde gelen yazarları arasında özel bir yere sahiptir. Çalışmalarında, her iki yazar da modası geçmiş gelenekleri ve geçmiş ideolojiyi eleştirmiştir. Ayaklanmalar ve protestolarla dolu gergin bir sosyo-politik ortamda, sıradan insanlara hitap eden ve devrimci fikirler içeren metinler yazmak cesaret ister. Hükümet değişikliğinden ve devrimden ilham alan Lu Xin, ilk hikayelerini bu noktalara dayanarak yazmıştı. Lao She ise 4 Mayıs hareketi ile romantik yönelimini değiştirmiş ve Konfüçyüs geleneğine ters düşecek şekilde yazılmış öykülerle çalışmalarına devam etmiştir. Her iki yazarın da modern düşüncesi, Batı edebiyatını, Batı düşüncesini ve bu edebiyatın en iyi örneklerini tanımlarından kaynaklanmaktadır. Makale, yirminci yüzyılın başında Çin'de meydana gelen olayları hatırlamakta ve yeni edebiyatı yaratan uygun koşulları tartışmaktadır. Bu yazarların edebi faaliyetleri ve eserlerinin ana yönlerini araştırmanın yanı sıra Çin edebiyatına getirdikleri yenilikler de incelenmiştir.*

ANAHTAR KELİMELEER: Çin edebiyatı, modern edebiyat, yenilik, Lao She, Lu Xun

* İlgili Yazar : CAHANGİROVA Nermin nermincahangirova83@gmail.com

Giriş

Çok sayıda tarihi ve siyasi olaylar, iç savaşlar ve edebi devrimler, yirminci yüzyıl Çin edebiyatını şekillendiren ve onun ideolojik ve sanatsal özelliklerini belirleyen ana faktörler arasındadır. Yirminci yüzyıl, Çin tarihinde birçok olay ve yeniliğin yaşandığı, tarih ve edebiyatın birlikte büyük bir aşama kaydettiği bir dönem olmuştur. O zamana kadar Çin edebiyatı daha çok bir saray edebiyatı, belirli tabakalara hitap eden, sadece mutlu gençleri ve aileleri anlatan ve ahlaki dersler açısından zengin bir edebiyattı. Çin edebiyatı dendiğinde, Konfüçyüsçü fikir ve değerlere körü körüne inanan bir edebiyattan bahsediliyordu. Ancak 4 Mayıs'ta başlayan olaylar, devrimci fikirlerin, sosyal ve politik düşüncenin gelişmesine ivme kazandırdı ve gelecekteki "kültür devrimi"nin temellerini attı.

1. 4 MAYIS 1919 HAREKETİ

1919. yıl 4 Mayıs ayaklanması Çin tarihinde aniden gelişmiş bir olay değil, Japonya'nın uzun vadeli sömürüsüne karşı bir protestoydu. Hareket Paris Barış Konferansı'nın Japonya'nın Shandong Eyaletindeki eski Alman tavizlerini Çin'e iade etmeme kararına yanıt olarak başladı. Beijing'de yüz binden çok öğrenci Barış Konferansı'nda bulunan Çinli delegelere açık çağrı yaptı ve Çin ile Japonya arasında imzalanan gizli anlaşmanın sona ermesini talep eden telgraflar yayınladılar. Haziran başında işçiler, geniş orta sınıflar ve küçük burjuvazi ile birlikte aktif mücadeleye katıldılar. 4 Mayıs Hareketi, Marksizmin Çin'de yayılmasını hızlandırdı.

1919 devrimi, Çin'in siyasi, edebi ve kültürel yaşamında büyük değişikliklere yol açtı. "Bu, Çin tarihindeki en son aşama sayılmaktadır. 4 Mayıs hareketi, Çin devriminin eski demokratik aşamadan yeni demokratik aşamaya geçişini işaret ediyordu. Çin'de Marksizm-Leninizmin yayılmasına ve bu doktrinin ülkenin devrimci pratiğiyle bütünleşmesine yol açtı. Hareket, Çin Komünist Partisi'nin oluşumu için ideolojik ve personel tabanı oluşturdu. Bu hareketin ana itici gücü, Pekin'in öğrencileri, profesörleri ve tüm aydınlarıydı"(Habibzade 2007, 62). Bu sebepten hareket sadece Çin'in siyasi gücü ve yönetim sisteminde değil, aynı zamanda edebiyatın gelişmesinde, kültür ve sanatın birçok alanında da bir dönüm noktası oldu.

1.1. 4 Mayıs Hareketi ve Çin Edebiyatı

Qing ve Han hanedanlarının saltanatından bu yana 2000 yıl boyunca, Çin edebiyatı büyük ölçüde feodal edebiyatı olarak kalmış ve fazla değişmemişti. Devrim sonrası bu aşamaya kadar hakim olan feodal edebiyat ve Konfüçyüsçü öğretiler etkisini ve önemini kaybetmeye başlamış, yeni modern fikirli gençliğin yarattığı sanatsal örnekler tüm ülkeyi kapsamaya başlamıştır. 4 Mayıs ayaklanması edebiyat ve sanatta eskisinden farklı, sanatsal ilkelerin oluşumunu hızlandırdı. Modern fikirli, eğitilmiş gençleri birleştiren bu etkinlikler, sosyo-politik düşüncede yeniliğin gerekliliğini iddiasıyla özgürlük ve demokrasi sloganları altında düzenleniyordu. Çoğunlukla yurt dışında, özellikle de Qing hanedanının eğitilmiş öğrenciler gönderdiği Japonya ve bazı Avrupa ülkelerinde okuyan bu gençlerin, yeniden şekillenen bir Çin'in geleceğinden büyük umutları vardı.

Bu aşamadaki olaylar sadece siyasi yönetimde değil, aynı zamanda kültürel düşüncede de bir dönüm noktası oldu. Tarihte meydana gelen tüm devrimlerde edebiyat, siyasi düşüncüyü ilerletmiş, bir hikâye veya şiirde dile getirilen bir fikir, uzun siyasi konuşmalardan daha etkili olmuştur.

"Edebi Devrim, 4 Mayıs Hareketi'nin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Sadece düzyazı, şiir, gazetecilik değil, tiyatro, sinema, sanatta da değişiklikler getirdi. Diğer tüm yeni Çin edebiyatı, 4 Mayıs Hareketi'nden bu yana gelişen devrimci edebiyat geleneklerine dayanmaktadır. 4 Mayıs 1919 sadece Çin toplumunun hayatında bir dönüm noktası değil, aynı zamanda Çin edebiyatının gelişmesinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilir" (Lemeşko 2012, 51).

Siyasi anti-empyralist ve anti-feodal "4 Mayıs Hareketi", uzun zamandır toplumun yaşamını tam olarak yansıtabilecek ve acı çeken bir ana vatana yardım edebilecek bir edebiyatın hayalini kuran ilerici Çin aydınlarının özlemlerini yerine getirmeye yardımcı oldu. Bu hareketin genişliği, "4 Mayıs Hareketi"nden sonra ülkede iki yüzden fazla yeni gazete ve derginin çıkması gerçeğiyle kanıtlanmıştır.

Zaman sadece yeni fikirleri değil, aynı zamanda geniş bir izleyici kitlesiyle en doğrudan teması gerektiriyordu. Kısa sürede açılan onlarca yayınevi, gazete ve dergi bu misyona hizmet etti. Avrupa edebiyatının en iyi örnekleri, Rus klasiklerinin eserleri ve devrimci metinler geniş çapta tercüme edildi ve ülke çapında dağıtıldı. Özellikle L.N.Tolstoy, I.S.Turgenev, A.S.Pushkin, A.N. Ostrovsky, N.V.Gogol ve F.M.Dostoyevski'nin eserleri ilgiyle karşılandı. Bu yazarların çalışmaları, yeni ortaya çıkan genç yazarlara rehberlik etmekle kalmamış, aynı zamanda bazılarının edebi yolunu tamamen değiştirmiştir.

1.2. 1920-1930'da Edebiyatın Ana Temsilcileri

Devrimin ana noktalarından biri edebi dilin reformuydu. Klasik edebi dil artık modern gençliğin gereksinimlerini karşılamıyor ve basit konuşma diline ilgi artıyordu. Editörlüğünü Jen-du-Xu'nun yaptığı Xin-Tsin-nyan ("Yeni Gençlik") dergisi etrafında toplanan yüzlerce genç, yerel dilde - "bay-hua"da yazmayı başardı ve böylece daha geniş bir kitleye hitap etti. Edebiyatın yönü, önceki hanedan döneminin yönünden farklıydı. Eserlerin teması, ana karakterler, ortaya konan sorunlar dramatik bir şekilde değişmiş ve sıradan insanların yaşamları edebi metinlerin ana teması haline gelmiştir.

Yeni Çin edebiyatının ilk dönemlerinden itibaren iki eğilim kendini göstermeye başladı. Bu da kendi içinde daha sonra farklı bir sınır çizgisine yol açtı. Ana tartışma konuları şunlardı: modern gerçekliğe karşı tutumlar ve sanatın görevleri. "Yaşam için sanat" grubu aslında yavaş yavaş rus realistlerine yaklaştı ve sözde "saf sanat" grubu çeşitli Batı Avrupa eğilimlerine bağlı kaldı.

"4 Mayıs döneminin edebiyat devrimcileri, feodalizm ve klasik dil karşıtı görüşleri ve yenilikçi fikirleri ile birlik sağlamış olsalar da; eser verme ve eserlerine seçtikleri konular açısından iki farklı ekole ayrılmışlardır. "Edebiyat Araştırmaları Topluluğu" (文學研究會) ve "Yaratıcı Toplum" (創造社) adlarıyla kurulan bu iki ekolün izledikleri yol farklı olsa da, feodalist edebiyata karşı duruşları ve modern edebiyat eğilimleri temelde aynıydı. "Edebiyat Araştırmaları Topluluğu" temelde halk için edebiyat görüşünü savunan ve teknik açıdan toplum gerçeklerini, insanın gerçek hislerini yazmayı hedefleyen bir topluluktur" (Chiang 2016, 44).

Bu olayların öncesi ve sonrasında, beşeri edebiyat, halk edebiyatı, gerçekçi edebiyatı gibi akımlar üzerine tartışmalar derinleşir. Yeni edebiyat anlayışını savunanların farklı kuramları dikkat çekmeye başlar. Edebiyat Araştırma Topluluğu Ocak 1921 yılında Beijing'de Zheng Zhenduo, Mao Dun, Van -Yu-lan ve ye Shaojin tarafından kurulur. Bu cemiyet, gerçekçi edebiyat akımını savunmaktaydı. Mao Dun başta olmak üzere topluluk üyelerinin makaleleri, gerçekliği edebiyata yansıtma sorununu, toplumu dönüştürmedeki rolünü, kötülüğün teşhiri ile ideallerin iddiası arasındaki ilişkiyi ortaya koydu. Yaratıcı Toplum ise, Temmuz 1921 yılında Japonya'nın Tokyo şehrinde Çinli öğrenciler tarafından kurulmuştur. Bu cemiyet etrafında Guo Moruo, Yu Dafu, Cheng Fangvu gibi genç şairler toplanmıştı. Yaratıcı Toplum sanata inanan, romantizm akımını destekleyen bir cemiyet idi. Grup üyelerinin "yaratıcı ruhun gücü" ile ilgili birçok ilahinin, "bütünlük" ve "güzellik" arayışına ilişkin tartışmaların yer aldığı program açıklamalarında romantizmin dokunuşu daha güçlü hissedilmekteydi. Ancak, bu ifadeler esas olarak tüccarların eserlerine yönelikti ve aynı zamanda "sanatın sosyal anlamı" fikrini ve "kapitalizmin zehirli ejderhası" ile savaşıma ihtiyacını da içeriyordu.

Yaratıcı Toplum eserin kahramanının bireysel özelliklerinin, duygularının ve algılarının, içsel, samimi yaşamının vurgulanmasında ifade edilen edebiyatta öznel ilkenin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Günlükler, mektuplar, monologlar gibi formların birinci tekil şahısta sık kullanımı bu durumu kolaylaştırmıştır. Bu derneğin pek çok üyesi Japonya'da eğitim gördüğü için, yüzyılın başında Japon edebiyatının "ego-romanı" gibi önemli bir fenomeninin etkisini ve sadece onun ne olduğunu gösteren temel kavramın bu eğilimde olduğunu görmek meşrudur" (Yeni Çin edebiyatı 1917-1949).

Öznellik ilkesi, elbette, İlham Cemiyeti'ne özgü değildi - Edebiyat Araştırma Cemiyeti'nin üyeleri olan Bing Xin ve Lu Xun'un çalışmaları için de önemli idi. Mao Dun tarafından formüle edilen "nesnelci" kavrama gelince, o, gerçek edebi hayattaki "öznel" yöne çok karşı değildi, onunla birlikte var oldu. Aslında, her iki eğilimin sözcüleri, sorunlu, yavaş değişen bir dünyada bir kişinin konumu ve esenliği konusunu ele

alıyordu. Sonuç, edebiyatın zenginleşmesi, ifade yöntemlerinin ve araçlarının çeşitlendirilmesi, gerçekliğin estetik ustalığı alanının genişlemesiydi.

Bu yıllarda bir çok genç yazara öncüllük yapan Yeni Gençlik dergisi ise Çin Komünist partisinin ideolojisini savunur, marksizm'in ideolojik olarak tüm alanları etkilemi sağlanırdı. İlk komünist ideolojinin önderliğinde ortaya çıkan kültürle yeni edebi akımlar güçlenir. "Yeni Gençlik'in Yeni bildirisi, geçmişin mirasının da sırtlayarak, 4 Mayıs Hareketi'nin atalığıyla daha ileri bir seviyeye taşınır. Çin Komünist Parti'sinin bu bilinçli hareketi Çin edebiyatına yeniden yön verir. İkinci olarak, edebiyat ve sanata dâhil edilmek istenen emekçi anlayış, edebiyat teorisiyle geliştirilir" (Sözmen 2019, 58).

Yeni Çin edebiyatının ilk gelişim döneminin sonuçlarını özetlersek, her şeyden önce, genç edebiyatın geleneksel edebiyat, özellikle epigon kültürü üzerindeki hızlı ve kesin zaferini not etmek gerekir. Ulusal ve sosyal özgürlük her şeyden önce sosyal ve psikolojik gerçekçilik, biraz romantizm ve sembolizm olmak üzere yeni yaratıcı yöntemlerde ustalaştı - uluslararası, medeniyetler arası ilişkileri hızla genişliyordu.

Tüm bu cemiyetlerde aktif rol alan Lu Xun, Zhu Ziqing, Guo Moruo, Mao Dun, Bing Sin, Xu Jishan, E Shentao, Wang Tongja, Jin Lin gibi onlarca genç şair ve yazar rus edebiyatından, Batı ve dünya edebiyatından ilham alarak kendilerini geliştirdi ve Çin edebiyatına yeni bir soluk getirmeyi başardı.

1.2.1. Lu Xun

Lu Xun, yirminci yüzyılın ilk yarısında Çin edebiyatının ve sosyo-politik kültürünün oluşumunda ve gelişmesinde büyük rol oynayan edebi şahsiyetlerden biridir. Lu Xun birçok alanda çalışmış, halkına yazar, çevirmen, editör, eleştirmen, denemeci ve şair olarak hizmet etmişti. Tıp okumak için Japonya'ya giden Lu Xun, adaletsizlikten, haksızlıklardan bıkmış ve eğitimini bırakıp ülkesine dönüp edebiyatla ilgilenmeyi tercih etmiştir.

1911 Sincan Devrimi, diktatörlüğün devrilmesini büyük bir sevinçle karşılasa da, bu duygunun yerini yavaş yavaş umutsuzluk aldı. Çünkü umduğu cumhuriyetin, istediği insan modelini yaratmaktan aciz olduğunu anladı. Burjuazinin hakim olduğu yeni Çin hükümetinde halk yine aç, çaresiz yaşıyor ve feodal esareti altında ezilmeye devam ediyor. 1919'un sayısız cinayeti onu bu topluma tamamen yabancılaştırdı. "Lu Xun'un siyasi bilincinin 4 Mayıs Hareketinden hemen önceki ve sonraki yıllarda oluştuğunu görüyoruz. Çünkü halkın daha önce düşündüğü gibi aydınlanmayla değil, ancak aktif mücadeleyle baskıdan kurtulabileceğini anlamış ve daha sonra Marksist bir dünya görüşünü benimsemiştir. 1920'lerin ikinci yarısında Mao Dun'un dediği gibi "inançlı komünist" oldu"(Leydlin 1971,5).

Devrimci edebiyatta aktif rol almaya başlayan Lu Xun, egemen çevrelerin kullandığı "wen-yan" diline karşı çıkmış, konuşma diline ve halkın diline uygun olan "bay-hua" dili için mücadele etmiştir. Edebiyat kariyerine 1918-1920 yıllarında komünist olmadan başlayan Lu Xun, sıradan insanların maruz kaldıkları baskı ve işkencelere dayanamayacaklarına ve özgürlük için savaşacaklarına inanıyordu. Lu Xun'un hikayelerinin kahramanları, çoğunlukla köylüler ve aydınlardan oluşan, çok çalışmaktan, açlıktan ve yoksulluktan umutsuz olan sıradan işçilerdi. Yetkililer, insanların ne kadar fakir olduğunu görmek istemediler ve teknolojik gelişme ve ilerleme yüzyılının başında nüfusun çoğunluğunun tamamen okuma yazma bilmediğini de umursamıyorlardı. Yüzyıllardır var olan feodal sistem, uzun süredir devrimci değişimi zorunlu kılmıştı. Lu Xun, eserlerinde bunu ifade eden ilk yazarlardan biridir. Halkın sesinin duyulduğu metinler üretmek dikkat çeken Lu Xun bu konudaki tavrını dile getirmeyi başardı.

Özellikle, "Kun-I-szi", "Hap", "Bir delinin günlüğü", "Küçük bir olay" hikayelerinde yazar, insanların zor hayatından bahsetti, üzücü kaderleri hakkında yazdı. Lu Xun, basit bir Çinli adamın karmaşık iç dünyasını ortaya koyuyor ve herhangi bir kişilik tarafından ayırt edilmeyen en sıradan insanın nasıl derin düşüncelere sahip olduğundan bahsediyor. Lu Xun'u tüm Çine tanıtan ve sevdiren "Bir Delinin Günlüğü" adlı öyküsü olur.

İlk kez 1918'de Yeni Gençlik ("Sip-tsin-nyan") dergisinde yayınlanan "Bir Delinin Günlüğü" hikayesi büyük yankı uyandırmış ve yazara büyük bir ün kazandırmıştır. "Bir Delinin Günlüğü", Çin'deki isyanların militaristler arasında çatışmalara yol açtığı ve Rusya'daki devrimin ulusal kurtuluş umutlarına

ilham verdiği bir zamanda yayınlandı. İdeolojik yönelimli bir edebi eserin ağırlığını ve gücünü anlamak için Çin'de geleneksel olarak yazılı söze verilen önemi hayal etmek gerekir” (Leydlin 1971, 5)

Modern Çin edebiyatının ve modern Çin hikâyeciliğinin ilk örneği olan bu hikâye, yapısı ve içeriği ile dönemin edebi örneklerinden sayılmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bazı noktalar var. "Bir Delinin Günlüğü" hiç de yalnız Lu Xun'un hayal gücünün ürünü değildi. N.V.Gogol'un çalışmalarını inceleyen ve takdir eden yazar N.V.Gogol'un aynı adlı eserinden esinlenerek bu hikayeyi yazmıştı.

"Bir Delinin Günlüğü", bir şizofreni hastasının günlüğünü içerir. Hikaye, anlatıcının günlüğü bulması ve okumasıyla başlar. Giriş kısmı ve 13 kısa günlükte, her şeyden şüphe eden, kimseye güvenmeyen ve etrafındakilerin eylemlerini farklı şekillerde yorumlayan hasta bir adamın düşünceleriyle tanışıyoruz. Ne giriş, ne de günlükler bunun nedenlerinden bahsetmiyor ve son bizim için belirsizliğini koruyor. Yazar, insan psikolojisinde sosyal sorunların neden olduğu yaralara deyinerek toplumun eksikliklerine odaklanır.

"Hayal gücünü düşünme, dinlen! Beni semirtiyorlar, daha fazla yemek için. Bana ne hatırı olabilir ki, nasıl daha "iyi" olabilirim ki! Bu kalabalık yine insan yemeği düşünüyor. Sinsice elde edemedikleri zaferin cesaretsizliğine bakarak bugün gülmekten öldüm. Dayanamayarak mutluluğumda yüksek sesle kahkahalar attım. Bu kahkaha dürüstlüğü ve cesareti destekleyecek. yaşlı adamla ağabeyimin beti benzi attı, cesaretimi bastırmaya çalıştılar, ancak ben cesurum!"(Sözmen 2019,116)

Bize göre hikayenin bu kadar keskin renklerle anlatılmasının nedeni büyük yankı uyandırmakdı. Hikaye boyunca vurgulanan ve bu toplumda tiksinti uyandıran Hannibalizm, bilinçli olarak seçilmiş bir kavramdı. Lu Xin tarafından feodalizmin hüküm sürdüğü, insanın yerini insanın almadığı ve köleliğin gerçekleştiği bir topluma verilen koşullu bir isimdi. Güçlünün güçsüze tahakküm altına aldığı bir toplumda, zayıfların ancak itaat ettikleri sürece yaşama hakkına sahip olmaları, yazarı çok düşündürür ve onu kültürel-devrimci mücadelenin ana itici gücü yapar.

Hem bu, hem de diğer hikayelerinde Lu Xun, toplumu bu beladan temizlemeye çalıştı; gücü, veya zenginliği teşvik etmek için değil, insanı yücelten insani nitelikleri teşvik etmek için. Elbette ancak şefkat, sevgi, dostluk ve adalet gibi yüksek değerlere dayalı bir toplum ülkeyi özgürlük, çağdaşlık ve dinamizmle ileriye taşıyabilir.

Lu Xun yaşamı boyunca, *Namus Anlayışım*, *Devrim Döneminde Edebiyat*, *Sessiz Çin* gibi denemeleri ve konuşmalarıyla halkını aydınlatmaya, öyküleriyle bilinçlendirmeye, çevirileriyle uyandırmaya çalışır. Lu Xun, edebiyat ve dil reformunun yönlendirici komutanı ve toplum sorunlarının duyarlı düşünürü olduğundan Temmuz 1918'de kaleme aldığı "Namus Anlayışım" denemesinde eleştirisi dikkat çeker.

"Sadece iyi insanlara kusur bulmakla kalınmaz, aynı zamanda konuşanın mertebesini de yozlaştırır. Beyefendiler gerçekle karşılaştığında sadece iç çekerler. Ancak şimdi katiller, fesatçılar, hovardalar, dolandırıcılar ve öteki alçaklar, arada işledikleri suçlarıyla kafalarını sallayarak "İnsanoğlu her geçen günle daha da yozlaşıyor!" deyerek mırıldanırlar" (Sözmen 2019, 83).

Soru ve cevap şeklinde yazılmış bu denemede yazar namus kavramının kadınlar için yeniden işlenmiştir. Yazar namus kavramının tek taraflı olarak benimsenmesine ve kadınlara yönelik katı yasaların varlığına karşı çıkmaktadır. Kadına ağır sorumluluklar yüklenmesini, zayıf kadın kavramını, kadınları namuslarına göre değerlendirmeni eleştirir, ve toplumu bu meseleler üzerinde yeniden düşünmeye çağırır.

"1920'lerin ortalarından beri, Lu Xin'in o sırada yaşadığı Pekin'deki atmosfer giderek daha boğucu, militaristlerin ve müstehcenlerin baskısı daha da dayanılmaz hale geldi. Yazar giderek gazeteciliğe yöneliyor, birbiri ardına alay ve öfke dolu makalelerini yayınlanıyor." (Yeni Çinin edebiyatı (1917 - 1949))

Lu Xun'un en ilginç eserlerinden ve modern Çin edebiyatının ilk örneklerinden biri olan "Ah-Q'nün Gerçek hikayesi", sosyo-politik olayların arka planına karşı oluşan toplumsal değerlere karşı tutumu açısından bugün hala değerini korumaktadır. Eserin tür özellikleri ve yapısındaki özgün özelliklerle geleneğe aykırı olduğunu beyan eden yazar, aynı zamanda yeni bir edebiyat dalgasına öncülük eden isimlerden biridir.

Yazar, A-Q adını verdiği kahramanı ile, güçlünün zayıfa hükmettiği bir toplumda, zayıfların ancak itaat ettikleri sürece yaşama hakkına sahip olduğu gerçeğini abartarak sorunu çözmeye çalışır. Daha çok toplumsal meseleleri gündeme getiren hikâyede, tarihi olaylara ve devrimlere A-Q karakteri ile bakan yazar, aslında sıradan insanların baş veren olaylara olan tavrına dikkat çekmeye çalışmıştır. 1929'da Rus araştırmacı BA Vasiliev, "A-Q' nün Gerçek Hikayesi" Lu Xun kitabına giriş makalesinde şunları yazdı: "Lu Xun, klasik Çin edebiyatında hiç yer almayan Çin köyü konusunu ele alan ilk yazarlardan biriydi" (Lu Sin 1956, 6).

Hikayedeki olaylar, Çin tarihinde bir dönüm noktasında, 1911 yılında Sincan Devrimi'nin başlangıcında gerçekleşiyor. Lu Xun, uzun zamandır beklenen devrimin görünür sonuçlar vermediğini ve birçok insanın hayatının daha iyiye doğru değiştiğini göstermek için sıradan insanların hayatlarını anlatıyor. Hikayenin kahramanı, eğitimsiz, işsiz ve yoksul kırsal nüfusun temsilcisi A-Q'dur. Yazara göre, A-Q "küçük bir adam"dır, köyünde herkes tarafından itilip kakılan son kişidir, diğerlerinden daha iyi olduğu düşüncesiyle kendini sürekli teselli eder ve bu nedenle ahlaki bir zafer her zaman onunla birlikte dir.

"Ah-Q' nün Gerçek Hikayesi" adlı uzun öyküsünde Lu Xun, güçlü kaleminin ilhamıyla, feodal güçleri tarafından sömürülen köylü bir karakter yaratır. Ah-Q, alışagelenin onurunda, avuntusunda ve aldatılmışlığında, direnmenin ve misillemenin kendini tatmin eden manevi zaferi gibidir. Ancak bu durum kendisini daha da aşağı seviyeye iter. Ah-Q hevesle kendi devrimini gerçekleştirmek ister ancak devrim güçleri buna izin vermeyerek infazına karar verir. "Ah-Q' nün Gerçek hikayesi" adlı öyküsünde, Qing Hanedanı'nın sonunu getiren 1911 devriminin bakış açısıyla kırsalı, devrimin neden istenen başarıyı elde edemediği anlatılır. Kırktan fazla dile çevrilen bu öyküde, sosyal analiz başarıyla işlenir. Eser, modern Çin edebiyatının mihenklerinden biridir" (Sözmen 2019,58).

Lu Xun, kariyeri boyunca Çin'i yeniden inşa etmeye ve sistemi değiştirmeye çalıştı, ancak umutları suya düştüğü için gerçekler onu hayal kırıklığına uğrattı. Belki de bu nedenle, 4 Mayıs hareketinin öncü güçlerinden biri olmasına rağmen, hiçbir zaman Komünist Parti'ye veya başka bir partiye üye olmadı. Halkının yönetiminde siyasi partilerden çok hümanist fikirlerin faydalı olabileceğine inandı, odak noktası da bu oldu.

Çin edebiyatını yüzlerce makale ve onlarca öyküsü ile zenginleştiren Lu Xun'un eserleri bugün Çin'de ve daha birçok ülkede yazarlar tarafından incelenmekte, eserlerinin tür ve fikir özellikleri analiz edilmektedir.

1.2.2. Lao Şı

Sayısız hikâyesi, şiiri, romanı ve denemesi ve 9.000 hiyeroglif kullanılarak yazdığı eserleriyle Lao She, yirminci yüzyıl Çin edebiyatının en büyük yazarlarından biri olarak kabul edilebilir. Lao She, dünyada olduğu gibi Çin'de de en tanınmış ve yayınlanmış yazarlardan biridir. Mançurya kökenli yazar hayatı boyunca çeşitli olaylarla karşılaşmış, siyasi, ekonomik ve ailevi sorunlar onun karakterinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Zor geçen çocukluk ve gençliğini çeşitli türlerdeki eserlerine yansıttı. 4 Mayıs Hareketi ile hayata bakışında büyük bir değişiklik yapan yazar, klasik Çin edebiyatının dilinden uzaklaşarak, eserlerinin dilini değiştirerek gündelik dilde - "bai-hua" ile yazmaya başladı. Lao She'nın dünya görüşündeki değişim, eserlerinin temasını ve olay örgüsünü de zenginleştirmiş ve geliştirmiştir. Geleneksel imajlardan uzaklaşan Lao She, köle olmak istemeyen, daha iradeli, daha güçlü görünen bir Çinli yaratmayı amaçlamıştı.

"4 Mayıs Hareketi anti-feodal bir hareketti ve doğru sandığım şeyin yanlış olduğunu gördüm... 4 Mayıs'ın gelmesiyle Konfüçyüs'ün konumu büyük ölçüde sarsıldı. Konfüçyüs inkar edilebileceği için inkar edilemeyecek bir şey var mı? Ne de olsa ilk mükemmel ve bilge öğretmendi! Birdenbire iki bin yıllık gelenekler değişti... Her ne kadar ben böyle olsam da ruhum değişti, o kadar değişti ki Konfüçyüs'ten şüphe etmeye cüret ediyorum!" (Rodionov 2006, 655)

4 Mayıs devrimi, Lao She'nın sanatsal zevkinin şekillenmesinde ve bir yazar olarak olgunlaşmasında kilit rolü oynadı. Devrimci hareket ona sadece yeni bir edebi dil – bai-hua vermekle

kalmadı, aynı zamanda onun için yeni temalar ve olaylar yarattı. O olmasaydı, "yetenekli gençler, mandalina ördeği ve kelebekler" gibi geleneksel temalardan asla sapmayacağını yazmıştı.

Feodalizm karşıtlığı yazara insanın ritüelin kölesi olmaması gerektiğine dair bir insanlık onuru duygusu verdi; anti-emperyalizm ona Çinlilerin saygınlığını, Çinlilerin yabancıların kölesi olmadığını hissettirdi. Bu iki nokta bütün çalışmalarının ana fikri ve ilkesi oldu... Böylece yazmaya, feodal toplumun ve emperyalizmin ona getirdiği bütün dertleri atmaya sevk etti! Belki de edebiyat ve dil öğretmeni olan Lao She'nin ilham kaynağı, sanata olan bağlılığının nedeni bu idi.

Böylece çoğu aydın gibi 4 Mayıs Hareketi de Lao She'nin düşüncelerini etkilemiş ve onun içinde gelenek ve modernite eğilimleri mücadele etmeye başlamıştır. Lao She'nin gönüldeki zaferinin ancak uzun bir süre sonra kendini göstermeye başladığı doğrudur, ancak Lao She hakkında söyleyebileceğimiz şey, çocukluğundan beri toplumla çatışma içinde olan yazarın, bu sorunların kökenini ve kendi deyimiyle kimlerle uğraşması gerektiğini 4 Mayıs hareketiyle anlamış gibi görünmesidir.

Lao Shen'in sanat kariyerinin ilk yıllarında kaleme aldığı "Hilal" hikayesi en ilginç eserlerden biridir. Hikaye, o dönemde nadiren değinilen bir konuya, kadının toplumdaki yerine değiniyor. Eser, özellikle yalnız yaşamaya zorlanan, hayatın ve çevrenin zulmüne uğrayan kadınların yaşamları ile ilgilidir.

Öykü , bu hayatı yaşayan ve zorluklarını iliklerine kadar hisseden küçük bir kız tarafından anlatılıyor. Hilal hikayede acının sembolü olarak verilir. Kahraman tüm dertlerini onunla paylaşır. Annesiyle yaşayan 7 yaşındaki bir kızın anlattığı hikaye, babasının ölümüyle parçalanan bir ailenin trajedisinden, yani bir kimsesiz ve savunmasız kalan çinli bir anne ve kızından bahs ediyor.

"Annem bütün gün diğer evlerin çamaşırlarının yıkıyordu. Anneme yardım etmek istememe rağmen edemiyordum. Sadece annemi bekliyordum, işini biirene kadar uyumuyordum. Hilal doğduğunda bile hala söylenerek yıkardı. Anneme acıdıkcı hilali daha fazla seviyordum, çünkü ona baktığımda yüreğim huzurla doluyordu"(Sözmen 2019,181)

Lao She, aşırı duygular olmadan, basit ve aynı zamanda dokunaklı bir şekilde kadının düşüş yolunu gösterir. Bir düşüş onun suçu değildi. Toplumun bir kadının hayatını nasıl belirlediğini ve onu kınadığı bir yaşam biçimine nasıl ittiğini, onu bu hayata nasıl zorladığını gösteren muhteşem bir hikaye.. Kadınlar için ne iş ne de başka bir yol vardı. Sadece hilal onun müttefiki ve tesellisiydi, ama ne yazık ki sessiz ve hareketsizdi.

Böylece Lao She kariyerine ilk öykülerini ve şiirlerini yazarak başladı. Genç yazar yeni dergilerde yayımlanmasına rağmen ilk eserlerini ciddi eserler olarak görmediği için sonraki kitaplarında yer vermedi. She Yu ayrıca ilk imzalı hikayesini 1923'te üç ayda bir yayınlanan Nankai dergisinde yayınladı. Babasını öldüren yabancıardan nefret eden bir çocuğun hikayesini anlatan "Xiao Liner" adlı bir hikaye yazarın çocuklukta yaşadığı olaylardan esinlenmiştir. Ulusal utancın intikamını almak için Xiao Liner ve arkadaşları vatanseverliklerini yanlış yöne çevirip - Batılı misyonerler ailesinden bir çocuğu dövdü ve ertesi gün onu okuldan kovdu. Hikayede - anne sevgisi, babanın ölümü, okulda çok çalışma ve metinde kullanılan isimlerin Mançurya isimleriyle benzerliği gibi otobiyografik motifler de var.

Lao She 1924 yılında Londra üniversitesi tarafından Uzakdoğu ve Afrika Bölümü'ne Çince öğretmeni olarak davet edilir. Londra'da kaldığı 5 yıl boyunca klasik batı edebiyatından çok sayıda eserler okudu, ve Lao Zhang Felsefesi, İki Ma adlı romanlarını yazdı. Lao She'nin yazar olarak eserleri arasında önemli bir yer tutan en popüler kitabı "Şehrin kedileri" alegorik romanıdır. Japonların Shenyang'ı zapt etmesiyle sonuçlanan 18 eylül olayı'nı hicv ettiği eserinde eski düşüncelerin çürümüşlüğüne ve Çin halkının zayıflığına değinmişti. Lao She öğretmen olarak görev yaptığı tüm zamanlarda Çin halkının tarafında olarak onların problemlerini anlatmaya ve dile getirmeğe çalışmıştı. "Deve Xiangzi", "Artık Sis" romanları toplumda ses getiren eserler oldu.

1945.yılında bir milyon Çince karakterle yazdığı "Dört Nesil Bir Çatının Altında"romanını Beiping'in işgali üzerine kurmuştu. "Bu eserin kısaltılmış hali Amerika Birleşmiş Devletleri'nde *Sarı Fırtına* adıyla basıldı. Eserin ilk iki bölümünü bitirdiği dönemde, başta Wangxian, Chengdu, Qingchengshan, Guanxian, Kunming olmak üzere birçok bölgeyi gezerek konuşmalarıyla Japon direnişine

karşı halkı bilinçlendirmeye çalıştı. Gittiği yerlerde Edebiyat Cemiyeti'nin çalışmalarını teftiş etti. Japon savaşının zaferle sonuçlanmasıyla lao she , sekiz sene süren direnişte yaşadıklarının “Rüzgar Yağmur Her Tarafta” başlıklı uzun denemesiyle aktardı.”(Sözmen 2019, 172)

Lao She'nin en önemli eserlerinden biri olan “Deve Xiangzi” Beijing'in fakir mahallerinde yaşananlardan, orada hayat mücadelesi veren insanlardan bahs ediyor. Bu roman, büyük bir şehre gitmeye ve çekçek olmaya karar veren zavallı Xiangzi- masum ve dürüst bir adamın hayatı hakkındadır. 1920'li yıllarda çekçekli bir arabayla hayatını kazanmak, hayatta kala bilmek, düşlerini gerçeğe dönüştürmek isteyen bir adamın çektiği sıkıntıları sade bir dille anlatılıyor. Xiangzi hedefi olan, ahlaklı bir gençdir, aynı zamanda çalışkan, iyi ve kibar bir insandır.

“Deve Xiangzi” romanının kahramanının dünyası, ilk bakışta görüldüğünden daha karmaşıktır. İç çelişkilerle parçalanmış Xiangzi, ısrarla zorluklardan bir çıkış yolu arar ve yavaş yavaş olgunlaşır. Sonuç olarak, sahibine, ustalara ve kendisine karşı tutumu değişir.

Lao She'nin çalışmaları ulusal sınırları çoktan aşmıştır ve tüm dünyada tanınmaktadır. Dünyanın birçok diline çevrilen bu eserler, Çin'i ve orada yaşananları dünyaya tanıtmaya açısından oldukça değerlidir. Bununla birlikte, yurttaşlarının kalbinde, her zaman sevilen ve saygı duyulan, içten saygı uyandıran derinden ulusal bir yazar olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Sonuç

Yirminci yüzyılın başında Çin edebiyatı büyük bir gelişme gösterdi. Sosyo-politik hayattaki devrim niteliğindeki değişimler sanatın birçok alanında kendini göstermiş, bu değişimlerin en iyi ifade edildiği alanlardan biri de edebiyat olmuştur. Çin'de yeni edebi akımlar, yeni genç yazarlar oluşmaya başladı, edebiyat yapısını, ifade biçimini, önceliğini değiştirdi. İnsanlara hitap eden, onların ilgi alanlarını yansıtan, sıradan insanların da kahraman olduğu eserler, şiirler, hikâyeler ve romanlar yazılmıştır.

Lu Xun, Mao Dun, Guo Moruo, Lao She ve Bing Xin gibi şairler ve yazarlar tarafından temsil edilen yirminci yüzyıl Çin edebiyatı, Kültür Devrimi'nden önce bir yükseliş dönemi yaşadı. Dünyanın birçok diline çevrilerek kültürel bağlar kuruldu. Kültür Devrimi'nden sonra, yirminci yüzyılın başlarındaki edebiyattan farklı, ancak onu temel alan bir edebiyat oluştu. Bu nedenle hangi olaylar ya da devrimler olursa olsun, Çin edebiyatında yirminci yüzyılın başları çok önemlidir.

Kaynakça

- Chiang G.U. 2017 *4 Mayıs Hareketi ve Çin Edebiyatında Modernleşme: Modern Çin Edebiyatının Öncüsü Zhu Ziqing ve Unutulmaz Eseri “Beiyong”*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Folklor/Edebiyat dergisi cilt:23, sayı:89, 41-58
- Eydlin L. 1971 *Lu Xun. Hikayeler*. (Çev. N.T. Fedorenko ve V.V. Petrov). M.: Kurgu
- Habibzade E. 2007 *Selam, Çin*. Bakü: Azerneshr, 2007, 180
- Hikayeler 1956 *Lu Xun*; (Çev. M. Mirkishiyev; ed. A. Mehdiyeva). Bakü: Azerneshr
- Lao She *Seçilmiş eserleri* http://sd-inform.org/upload/books/Literatura/She/She_Izbrannoe.pdf
- [Lemeshko Yu.G. 2012 *Modern Çin edebiyatı: ders kitabı*. - Blagoveshchensk: Amur eyaleti.](#)
- Rodionov A. A. 2006 *Lao She ve 20. yüzyıl Çin edebiyatında ulusal karakter sorunu*. S.P.:“Dünyanın gülü” Yayıncılık
- [Sözmen A.H. 2019 *Modern Çin edebiyatının öyküsü*. İstanbul, 256.Yeni Çinin edebiyatı \(1917 - 1949\)\[https://www.synologia.ru/a/%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%8F_\\(1917_-_1949\\)\]\(https://www.synologia.ru/a/%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%8F_\(1917_-_1949\)\)](https://www.synologia.ru/a/%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%8F_(1917_-_1949))

Yazarların biyografisi

Ben Jahangirova Narmin Fayannum kızı. 2014 yılından itibaren Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nizami Gencevi Edebiyat Enstitüsünde görev yapmaktayım. Tezimi edebiyat teorisi üzerine savundum. 2014 yılında bilimsel bir derece aldım. Şu anda Azerbaycan-Asya edebi ilişkiler bölümünde lider araştırmacı olarak çalışıyorum. Çin edebiyatına ilgim var ve bu alanda araştırmalar yapıyorum. 20. yüzyıl Çin edebiyatında özellikle düzyazıda modernizmin ortaya çıkışı ve oluşumu üzerine araştırmalar yapıyorum